

*Дідковська Л.І.,
кандидат економічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу форм і методів господарювання в
агропродовольчому комплексі,
ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»*

ІННОВАЦІЇ В ТВАРИННИЦЬКІЙ ГАЛУЗІ

Попри те, що сільське господарство України перебуває в умовах надскладних випробувань, вітчизняний аграрний сектор залишається одним зі стратегічних складників національної економіки. У 2025 р. аграрний сектор забезпечив 22,5 млрд дол. США експортних надходжень, що становило 56% загального обсягу експорту [1]. Це свідчить не лише про його вагомий внесок у формуванні валютних надходжень та високу експортну орієнтованість сільського господарства, але і про його здатність зберігати функціонування та відносну стабільність навіть в умовах економічних та воєнних потрясінь.

ООН проголосила 2026 р. Міжнародним роком пасовищ і тваринників, акцентуючи увагу на важливості як пасовищних земель, так і пасовищних тваринників, що забезпечують стале виробництво продовольства, збереження екосистем, адаптацію до змін клімату. Тваринники опікуються близько 1 млрд тварин у світі (вівці, ВРХ, верблюди, буйволи тощо). Поінформованість про важливість пасовищних угідь, які займають половину земної суші та сприяють формуванню кліматичної стійкості – уловлюванню вуглецю² й регулюванню водного режиму, – є вкрай актуальною. Підтвердженням цього є те, що ФАО присвоїло статус систем сільськогосподарської спадщини світового значення системам пасовищного тваринництва по всьому світу. Такі заходи є на часі, особливо зважаючи на те, що через низку причин – повені, посухи, хвороби тварин, воєнні дії – зазначені екосистеми зазнають руйнівного впливу. Зокрема, близько половини пасовищних угідь зазнали деградації.

Безперечно, тваринницька галузь відіграє значну роль не лише для формування продовольчої безпеки, але й сприяє зайнятості в сільській місцевості та розвитку агропереробки. Зокрема тваринництво забезпечує сировиною легку та харчову промисловість (шкіра, хутро, жири), фармацевтичну галузь (ліки, вітаміни), сільське господарство (органічні добрива) тощо. Проте, через низку причин (дефіцит кормів, зростання енерговитрат, неефективність існуючої системи селекції, наслідки воєнних дій) протягом останніх років сформувався регресивний стан вітчизняного тваринництва. В цьому контексті актуалізуються

² Пасовища зберігають близько 30% запасів ґрунтового органічного вуглецю в світі [2].

доцільність застосування інновацій, що сприяють підвищенню продуктивності аграрного сектору та зменшенню впливу кліматичних змін.

В Україні частка витрат на інновації для потреб виробництва харчових продуктів у загальній структурі витрат на інновації становить від 6 до 16%, при цьому в останні роки спостерігається позитивна динаміка її зростання (за виключенням 2022 р.) (табл. 1).

Таблиця 1

Витрати на інновації, млрд грн

	2018	2020	2022	2024	2024/2018
Всього	25	23,3	14	27	108
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюну	1,5	3,5	1,2	4,2	280
Частка витрат на інновації для виробництва харчов. продуктів у загальній структурі витрат	6,0	15,0	8,6	15,6	-

Джерело: сформовано та обчислено авторкою на основі даних [3].

Глобальне потепління, посилення екологічних норм та вимог до благополуччя тварин, євроінтеграційні зобов'язання, структурні трансформації в галузі, військові дії – ці виклики можуть стати можливостями розвитку вітчизняного аграрного сектору в цілому та тваринницької галузі зокрема, за умови впровадження розумних рішень та інноваційних підходів під час розведення та годівлі тварин, будівництва тваринницьких комплексів тощо. В цьому контексті розробники інноваційних рішень мають чим здивувати: від систем замкненого циклу (аквакультура та вертикальне фермерство), технологій зі зменшення вуглецевого сліду у птахівництві до роботизації, цифровізації та використання штучного інтелекту (ШІ) в тваринницькій галузі.

Згідно з даними StartUs, виокремлено десять найкращих інноваційних рішень, що впливатимуть на сільське господарство не лише у 2026 р., але й у майбутньому³. Серед зазначених лідерів більшість спрямована на оптимізацію рослинництва: NeuponicsAI (США, 2023 р.) – аеропонна система з використанням ШІ, що забезпечує прискорення росту рослин та передбачуване виробництво; AIGROS (Пакистан, 2023 р.) – цифрова платформа на базі ШІ, що забезпечує консолідацію даних, формування гіперлокального прогнозу та розробку рекомендацій; Ufarms.io (Велика Британія, 2023 р.) – автоматизована гідропонна система на базі Інтернету речей, що дозволяє автоматизувати

³ Для створення рейтингу та складання перших позицій було проаналізовано понад 6,5 тис агротехнологічних стартапів та скейлапів. Встановлено, що найбільша їх кількість зосереджена в Західній Європі, Індії та США [4].

зрошення, освітлення, клімат; Storion (Індія, 2024 р.) – автономні фермерські ровери (rovers), що збирають інформацію про стан рослин та ґрунту у режимі реального часу, а також виявляють забур'яненість полів та хвороби культур з подальшим точним внесенням добрив; Pro Ladang (Малайзія, 2024 р.) – платформа точного землеробства на основі супутниковий технологій; Beyond Robotics (Південна Корея, 2023 р.) – роботизація процесу збирання вишні та полуниці, а також моніторинг хвороб та шкідників сільгоспкультур; AgroBioSense (Іспанія, 2024 р.) – супутниковий та точний полив сільгоспкультур та визначення засоленості ґрунтів з використанням Інтернету речей; Aerolytics (Бельгія, 2024 р.) – контроль за станом тепличних рослин та їх обприскування за допомогою дронів. Водночас слід відзначити стартапи для тваринництва: HEFT (Україна, 2024 р.) – моніторинг ефективності поголів'я та його репродуктивності. Йдеться про використання нашійника, який фіксує місцезнаходження ВРХ, їх фізіологічні цикли та прогнозує захворювання задля оптимізації годівлі тварин; та болуса (bolus), що розміщується в рубці корів для точної ідентифікації оптимального часу осіменіння, а також виявлення хвороб на ранніх стадіях. Одним з останніх, але не менш успішних, є кенійський стартап Adaptive Nesting Technologies (2025 р.), яким передбачено розробку сучасних технологій обігріву новонародженого молодняку птиці. Обігрівач JotoPro з використанням інфрачервоних технологій уможливує забезпечення комфортного та рівномірного тепла у брудерних системах [4].

Отже, впровадження новацій в тваринництві уможливить автоматизацію робочих процесів, оцифрування основних операцій та сприятиме забезпеченню оптимізації по всьому ланцюжку створення вартості й дотриманню вимог щодо благополуччя тварин. Реалізації інноваційних рішень сприятимуть такі чинники, як належна державна підтримка, доступ до кредитних та інформаційних ресурсів, стимулювання розвитку ДПП та інших форм співпраці.

Список використаних джерел:

1. Представлено український аграрний аутлук із ключовими даними за 2025 рік. URL: <https://surl.li/aerugy>
2. FAO launches the International Year of Rangelands and Pastoralists 2026 to strengthen these ecosystems and support the people who sustain them. URL: <https://surl.li/pdslpz>
3. Витрати на інновації за видами економічної діяльності. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
4. StartUs (2026). 10 Top AgTech Solutions Shaping Modern Farming in 2026 & Beyond. URL: <https://www.startus-insights.com/innovators-guide/agtech-solutions/>